CS (Main) Exam,2021

HXS-B-PNJB

ਪੰਜਾਬੀ / PUNJABI

ਪੇਪਰ II / Paper II

(ਸਾਹਿਤ) / (LITERATURE)

ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮਾਂ : **ਤਿੰਨ** ਘੰਟੇ
*Time Allowed : **Three** Hours*

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : **250**
*Maximum Marks : **250***

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਦਾਇਤਾਂ

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਮਨ ਲਿਖਿਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ :

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਲ **ਅੱਠ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਜੋ **ਦੋ ਭਾਗਾਂ** ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ ।

ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਕੁਲ **ਪੰਜ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ **1** ਅਤੇ **5** ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ । ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ **ਤਿੰਨ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਪਰੰਤੂ ਦੋਵੇਂ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰ ਚੁਣੋ ।

ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਭਾਗ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ **ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ (ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ)** ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖੋ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾਂ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉੱਤਰਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਮ ਲੜੀ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ । ਜਿਸ ਉਤਰ ਨੂੰ ਕਟਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਉਸ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ । ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਨਾ ਜਾਂ ਪੰਨੇ ਦਾ ਖਾਲੀ ਹਿਸਾ ਜੇ ਖਾਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਉਤੇ ਕਾਟਾ ਮਾਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

Question Paper Specific Instructions

Please read each of the following instructions carefully before attempting questions :

*There are **EIGHT** questions divided in **TWO SECTIONS**.*

*Candidate has to attempt **FIVE** questions in all.*

*Question nos. **1** and **5** are compulsory and out of the remaining, any **THREE** are to be attempted choosing at least **ONE** question from each section.*

The number of marks carried by a question/part is indicated against it.

*Answers must be written in **PUNJABI (Gurumukhi script)**.*

Word limit in questions, wherever specified, should be adhered to.

Attempts of questions shall be counted in sequential order. Unless struck off, attempt of a question shall be counted even if attempted partly. Any page or portion of the page left blank in the Question-cum-Answer Booklet must be clearly struck off.

Optional Province · optionalprovince.com

SECTION A

Q1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੰਜਾਂ ਕਾਵਿ-ਟੋਟੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ, ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।
(ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ : 150 ਹਰੇਕ ਭਾਗ) *10×5=50*

(a) ''ਫਰੀਦਾ ਰੋਟੀ ਮੇਰੀ ਕਾਠ ਕੀ
ਲਾਵਣੁ ਮੇਰੀ ਭੁਖ ।।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਾਧੀ ਚੋਪੜੀ
ਘਣੇ ਸਹਨਿਗੇ ਦੁਖ ।।'' *10*

(b) ''ਚੁਪੈ ਚੁਪਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੈ ਲਾਇ ਰਹਾ ਲਿਵ ਤਾਰ ।।
ਭੁਖਿਆ ਭੁਖ ਨ ਉਤਰੀ ਜੇ ਬੰਨਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਰ ।।
ਸਹਸ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ ਤ ਇਕ ਨ ਚਲੈ ਨਾਲਿ ।।
ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ ।।'' *10*

(c) ''ਭੰਡਿ ਜੰਮੀਐ ਭੈਡਿ ਨਿੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਮੰਗਣੁ ਵੀਆਹੁ ।।
ਭੰਡਹੁ ਹੋਵੈ ਦੋਸਤੀ ਭੰਡਹੁ ਚਲੈ ਰਾਹੁ ।।
ਭੰਡੁ ਮੁਆ ਭੰਡੁ ਭਾਲੀਐ ਭੰਡਿ ਹੋਵੈ ਬੰਧਾਨੁ ।।
ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ।।'' *10*

(d) ''ਬਹੁੜੀਂ ਵੇ ਤਬੀਬਾ ਮੈਂਡੀ ਜਿੰਦ ਗਈਆ
ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਕਰ ਥੱਈਆ ਥੱਈਆ
ਇਸ਼ਕ ਡੇਰਾ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ,
ਡਰ ਕੇ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲਾ ਮੈਂ ਪੀਤਾ,
ਝਬਦੇ ਆਵੀਂ ਵੇ ਤਬੀਬਾ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਮਰ ਗਈਆਂ
ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਕਰ ਥੱਈਆ ਥੱਈਆ ।'' *10*

(e) ''ਕੇਹੀ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਜੇ,
ਜਿਥੇ ਰਾਂਝਿਆਂ ਰੰਗ ਮਚਾਇਆ ਈ ।
ਛੈਲ ਗੱਭਰੂ ਮਸਤ ਅਲਬੇਲੜੇ ਨੀ,
ਸੁੰਦਰ ਇਕ ਥੀਂ ਇਕ ਸਵਾਇਆ ਈ ।
ਵਾਲੇ ਕੋਕਲੇ ਮੁੰਦਰਾਂ ਮੱਝ ਲੁੰਕੀ,
ਨਵਾਂ ਠਾਠ ਤੇ ਠਾਠ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਈ ।
ਵਾਰਿਸ ਦੀ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਸਿੱਫ਼ਤ ਆਖਾਂ,
ਗੋਯਾ ਭਿਸ਼ਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਇਆ ਈ ।'' *10*

Optional Province · optionalprovince.com

Q2. (a) ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ 'ਕਲਾਮ ਸ਼ੇਖ਼ ਫ਼ਰੀਦ' 'ਚੋਂ ਉੱਭਰਣ ਵਾਲ਼ੀ ਸੂਫ਼ੀ-ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ, ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉ । *15*

(b) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ 'ਬਾਹਰ ਮਾਹ ਤੁਖਾਰੀ' 'ਚੋਂ ਉਭਰਨ ਵਾਲੀ ਗੁਰਮਤਿ-ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਓ । *15*

(c) ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਕਾਫ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਆਇਆ 'ਤ੍ਰਿੰਞਣ' ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ, ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ ? ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । *10*

(d) ''ਵਾਰਿਸ਼ ਸ਼ਾਹ ਰਚਿਤ ਕਿੱਸ਼ਾ 'ਹੀਰ', ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ਼, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮਾਜਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ-ਅਵੱਸਥਾ ਦਾ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ।'' ਕੀ ਤੁਸੀਂ, ਇਸ ਕਥਨ ਨਾਲ਼ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ? ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰੋ । *10*

Q3. (a) ''ਮੌਤ, ਬਦਸੂਰਤ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਵੇਰਵਾ ਹੈ । ਕਲਾਮ ਸ਼ੇਖ਼ ਫ਼ਰੀਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਏਦਾਂ, ਦੁਖਦਾਈ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਦਾ ਸੁਖਦਾਈ ਅਨੁਭਵ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ।'' ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਕਲਾਮ ਸ਼ੇਖ਼ ਫ਼ਰੀਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਪਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ । *15*

(b) 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ, ਸਲੋਕਾਂ ਤੇ ਪਉੜੀਆਂ ਦੇ, ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਉਪਰ ਨਿੱਠ ਕੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । *15*

(c) ਸੂਫ਼ੀ ਮੱਤ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਬਾਰੇ, ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕੀ ਹੈ ? 'ਕਾਫ਼ੀਆ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ' ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ । *10*

(d) ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਕਿੱਸ਼ਾ 'ਹੀਰ' 'ਚੋਂ ਉੱਭਰਨ ਵਾਲ਼ੇ, 'ਇਸ਼ਕ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉ । *10*

Q4. (a) ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਮੂਲ ਸੰਕਲਪਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । *15*

(b) 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਬਾਣੀ ਨੂੰ, 'ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਬਾਲ-ਬੋਧ' ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । *15*

(c) ਸਾਈਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਕਾਫ਼ੀਆਂ 'ਚੋਂ ਉੱਭਰਨ ਵਾਲ਼ੇ 'ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਕ-ਸਮਨਵੈ' ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ਼ ਓਤਪ੍ਰੋਤ, 'ਅਦਵੈਤੀ-ਨਜ਼ਰੀਏ' ਨੂੰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉ । *10*

(d) ''ਕਿੱਸ਼ਾ 'ਹੀਰ' ਵਿਚ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਵਡਿਆਈ, ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ, ਹੀਰ-ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ, ਪ੍ਰੇਮ ਉਪਰ ਆਧਾਰਤ ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਹੈ ।'' ਇਸ ਕਥਨ ਵਿਚ, ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸਚਾਈ ਹੈ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ । *10*

Optional Province · optionalprovince.com

SECTION B

Q5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੰਜਾਂ ਸਾਹਿਤਕ-ਖੰਡਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ, ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।
(ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ : 150 ਹਰੇਕ ਭਾਗ) *10×5=50*

(a) ''ਰਾਜ਼ੀ ਬਹੁਤ ਰਹਿੰਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਿੰਦੂ,
ਸਿਰਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਆਫ਼ਾਤ ਆਈ ।
ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੀ,
ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੀਸਰੀ ਜਾਤ ਆਈ ।'' *10*

(b) ''ਤੂੜੀ ਤੰਦ ਸਾਂਭ ਹਾੜੀ ਵੇਚ ਵੱਟ ਕੇ,
ਲੰਬੜਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕੱਟ ਕੇ,
ਮੀਂਹ ਦੀ ਉਡੀਕ ਤੇ ਸਿਆੜ ਕੱਢ ਕੇ,
ਮਾਲ ਟਾਂਡਾ ਸਾਂਭਣੇ ਨੂੰ ਚੂੜ੍ਹਾ ਛੱਡ ਕੇ,
ਪੱਗ ਝੱਗਾ ਚਾਦਰਾ ਨਵਾਂ ਸਵਾਇਕੇ,
ਸੁੰਮਾਂ ਵਾਲ਼ੀ ਡਾਂਗ ਉੱਤੇ ਤੇਲ ਲਾਇਕੇ,
ਕਛੇ ਮਾਰ ਵੰਝਲੀ ਅਨੰਦ ਛਾ ਗਿਆ ।
ਮਾਰ ਦਾ ਦਮਾਮੇ ਜੱਟ ਮੇਲੇ ਆ ਗਿਆ ।'' *10*

(c) ''ਅਜੀਤ : ਮੈਂ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਾਂ । ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਜੇ ਇਕ ਵੀ ਬੇਵਫ਼ਾ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁੱਖੀ ਹੁੰਦਾ । ਕੀ ਕੋਈ ਮਰਦ, ਇਕੋ ਵੇਲ਼ੇ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ਼ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ?'' *10*

(d) ''ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੱਛਣ, ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਣ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ, ਗੱਦ ਨਾਲ਼ੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਗੱਦ ਨਾਲ਼ੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ । ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾਰੀ ਲਈ ਨਰ ਨਾਲ਼ੋਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਅਲੰਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਗਹਿਣਾ-ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨਾਰੀ ਦੇ ਨਾਰੀਤਵ ਨੂੰ ਸਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਲੰਕਾਰ, ਕਾਵਿ ਦੀ ਕਾਵਿਮਇਤਾ ਨੂੰ ਚਮਕਾਂਦਾ ਹੈ ।'' *10*

(e) ''ਐਹ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਸੀ । ਆਹੋ ਠੀਕ, ਮੁਗ਼ਲਪੁਰੇ ਦਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ, ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ । ਏਥੋਂ ਹੀ ਨੇੜੇ ਪੀਰ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਦਾ ਮਜ਼ਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰਖਿਆ ਸੀ । ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ ਦਾ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਸੀ । ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ, ਜਿਨ੍ਹੇ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦੇ ਤਰਜਮੇ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਚ ਕਰਾਏ ਸਨ । ਪਰ, ਹੁਣ ਅਜੇਹੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ।'' *10*

Optional Province · optionalprovince.com

Q6. (a) ''ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ *'ਜੰਗਨਾਮਾ : ਸਿੰਘਾ ਤੇ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ'*, ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ।'' ਇਸ ਕਥਨ ਨਾਲ਼, ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ । *15*

(b) ''ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ-ਪੁਸਤਕ 'ਸਾਹਿਤਿਆਰਥ' ਨਾਲ਼, ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ-ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।'' ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ? 'ਸਾਹਿਤਿਆਰਥ' 'ਚੋਂ ਉਪਜਣ ਵਾਲ਼ੀ ਸਮੀਖਿਆ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । *15*

(c) ਯਾਦਾਂ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪਾਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਇਆ, ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ *'ਮੇਰੀਆਂ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦਾਂ'* ਨੂੰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉ । *10*

(d) ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ *'ਇੱਕ ਮਿਆਨ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ'* ਨੂੰ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ-ਨਾਵਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉ । *10*

Q7. (a) ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ *'ਜੰਗਨਾਮਾ : ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ'* ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ-ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ । *15*

(b) ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਨਿਬੰਧ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ *'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰਾਸ'* 'ਚੋਂ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ? ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ । *15*

(c) ''ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਦੀ ਜੁਗਤ ਰਾਹੀਂ ਕਾਇਆਂ ਕਲਪ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵਰਤ ਕੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜਕ-ਯਥਾਰਥ ਦੀ ਵਿਕਰਾਲਤਾ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ।'' ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਵਿਕਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੋ । *10*

(d) ''ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ-ਤ੍ਰਾਸਦੀ *'ਸੁਲਤਾਨ ਰਜ਼ੀਆ'* ਦੇ ਪਾਤਰ, ਯਾਕੂਤ ਅਤੇ ਸੁਲਤਾਨ ਰਜ਼ੀਆਂ, ਸਫ਼ਲ ਤ੍ਰਾਸਦ-ਨਾਇਕ ਤੇ ਨਾਇਕਾ ਹਨ ।'' ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ਼ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ । *10*

Q8. (a) ''ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੇਣ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਪੱਖੋਂ ਹੈ । ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ, ਰੌਚਕਤਾ, ਸਰਲਤਾ, ਕੌਸ਼ਲਤਾ, ਨਵੀਨਤਾ ਤੇ ਚੁੱਕਵਾਂਪਨ ਹੈ । ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ, ਇਕ ਲੜੀ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।'' ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿਬੰਧ ਸੰਗ੍ਰਿਹਾਂ *'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰਾਸ'* ਤੇ *'ਨਵਾਂ ਸ਼ਿਵਾਲਾ'* ਨੂੰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉ । *15*

Optional Province · optionalprovince.com

(b) ''ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਾਲ਼, ਪੰਜਾਬੀ-ਨਾਵਲ ਦਾ ਨਵਾਂ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪੰਜਾਬੀ-ਨਾਵਲ ਦੇ ਖ਼ੇਤਰ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ।'' *'ਚਿੱਟਾ ਲਹੂ'*, *'ਪਵਿੱਤਰ ਪਾਪੀ'* ਤੇ *'ਇਕ ਮਿਆਨ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ'* ਨਾਵਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੋ । *15*

(c) ''ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਨੇ *'ਮੇਰਾ ਰੂਸੀ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ'* ਅਤੇ *'ਮੇਰਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ'* ਲਿਖੇ ਹਨ । ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਸੂਝ; ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਕ ਗਿਆਨ, ਬੌਧਿਕ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ; ਨੀਝ ਪੂਰਵਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ; ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ, ਸਮਝਣ, ਪੜਤਾਲਣ ਤੇ ਮਾਣਨ ਦੀ ਰੀਝ ਅਤੇ ਕਲਾਮਈ-ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ ।'' ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਸਫ਼ਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੋ । *10*

(d) ''ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨਾਲ਼ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ।'' *'ਚੰਦਨਵਾੜੀ'*, *'ਨਵਾਂ ਜਹਾਨ'* ਤੇ *'ਸੂਫ਼ੀਖ਼ਾਨਾ'* ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੋ । *10*

Optional Province · optionalprovince.com